

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Журнал заснований у 1918 році

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Юридичні науки

Том 31 (70) № 1 2020

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Головний редактор:

Катеринчук Катерина Володимирівна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

Члени редакційної колегії:

Берназюк Ян Олександрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, суддя Верховного суду України;

Берназюк Інна Миколаївна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Бусол Олена Юрївна – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Грабовська Сабіна – доктор хабілітований, професор кафедри державної теорії, права і політики Жешувського університету (Жешув, Польща);

Дорохіна Юлія Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Ляшко Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Клименко Олена Вікторівна – доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Недюха Микола Петрович – доктор філософських наук, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України;

Петков Сергій Валерійович – доктор юридичних наук, професор, перший проректор з науково-педагогічної роботи Університету імені Альфреда Нобеля;

Скакун Юлія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, перший проректор, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Федоренко Владислав Леонідович – доктор хабілітований наук правничих, доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України;

Швачка Вікторія Юрївна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського;

Шемчук Віктор Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та міжнародного права Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, заслужений юрист України.

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського
(протокол № 6 від 03.03.2020 року)**

Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки» зареєстровано Міністерством юстиції України (Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 15713-4184Р від 28.09.2009 року)

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі юридичних наук (спеціальності: 081. Право, 293. Міжнародне право, 262. Правоохоронна діяльність) відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Сторінка журналу: www.juris.vernadskyjournals.in.ua

ISSN 2707-0581 (print)
ISSN 2707-059X (online)

© Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2019

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Андрусів Л.М. ОФІЦІЙНЕ ОПРИЛЮДНЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ: ПОНЯТТЯ Й ФОРМА.....	1
Антошкіна В.К. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРАВОВІ АКТИ ЯК ОБ'ЄКТ ТЛУМАЧЕННЯ.....	7
Величко О.О. ЧИННІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР.....	14
Єпур М.В. ТРАНЗИТНИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ ЯК ФЕНОМЕН ХХІ СТОЛІТТЯ.....	20
Козинець О.Г., Приходько В.О. ДЕРЖАВА ТА ПРАВО В УЧЕННІ Ш.Л. МОНТЕСК'Є.....	26
Мазур Т.В. НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ РАДИ З ПИТАНЬ ПАМ'ЯТОК І ВИЗНАЧНИХ МІСЦЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	32
Разметаєва Ю.С. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК СКЛАДНИК ДЕМОКРАТІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	37
Селіхов Д.А. КРЕДИТУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ІПОТЕЧНИМИ БАНКАМИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА МЕЖІ ХІХ–ХХ СТ.: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	42
Слабко С.М., Ломоносова Л.Б. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ГАЛУЗІ ПРАВА.....	47

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Джуська А.В. ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕЧНОГО ДОВКІЛЛЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ).....	52
Чечерський В.І. ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАРОДОНАСЕЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНОЮ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ.....	59

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Акімова А.О. СПРАВА ПРО СПАДКУВАННЯ: ПОНЯТТЯ Й РОЗМЕЖУВАННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ КАТЕГОРІЯМИ.....	64
Баїк О.І. ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРЕДСТАВНИКА: СУЧАСНИЙ ОГЛЯД.....	68

Гуйван П.Д. КОНКРЕТНІ КРОКИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЧАСОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ ВПРОДОВЖ РОЗУМНОГО СТРОКУ.....	73
Мисишин А.В. ПОРУШЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ВІДМОВИ У ВИЗНАННІ ТА НАДАННІ ДОЗВОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНОГО АРБІТРАЖНОГО РІШЕННЯ.....	79
Погребняк В.Я. ОБОРОТОЗДАТНІСТЬ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ.....	84
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО	
Ковалишин О.Р. ПАРТНЕРСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ФОРМА ТОВАРИСТВ ОСІБ.....	89
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
Мамай В.А. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ТРУДОВИЙ СПІР» І «ТРУДОВИЙ КОНФЛІКТ».....	95
Шлапко Т.В., Савенко В.М. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ.....	100
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО	
Сидоров Я.О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СКЛАДНИКА ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ.....	105
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	
Берназюк Я.О. ПРАВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ДЛЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	112
Бортняк В.А. КОНТРОЛЬ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВИ.....	118
Греца Я.В. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ.....	124
Кравченко Н.М. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	129
Пасіка С.П., Скиба О.С., Горбачук О.П. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ.....	135
Севрук Ю.Г. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ.....	142

Ткачук Н.В. НЕОБҐРУНТОВАНІСТЬ ВИМОГ КАСАЦІЙНОЇ СКАРГИ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ЇЇ ДОПУСТИМОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	149
--	-----

Чернявська Б.В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	155
---	-----

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Андрушко А.В. КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ, ВЧИНЕНОЇ ЇХНІМИ БАТЬКАМИ.....	162
--	-----

Олійник О.С. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ І КУЛЬТУРНИХ ПЕРЕДУМОВ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА СХІДНИХ І ЗАХІДНИХ КРАЇН.....	172
---	-----

Пенькова Т.І., Гега В.О. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИМУШЕННЯ ДО ШЛЮБУ.....	177
---	-----

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Кушніт В.П. ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ЗЛОВЖИВАНЬ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ.....	181
--	-----

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Джабурія О.О. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОНЯТТЯ Й ОЗНАКИ.....	188
--	-----

ПРАВОВЕ ЖИТТЯ

Кампо В.М. КОНСТИТУЦІЙНА ДОКТРИНА ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	195
---	-----

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	199
-----------------------------------	-----

CONTENTS

THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW; THE HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL STUDIES

Andrusiv L.M.

THE OFFICIAL PROMULGATION OF THE NORMATIVE AND LEGAL ACTS:
THE CONCEPT AND THE FORM 1

Antoshkina V.K.

INDIVIDUAL LEGAL ACTS AS AN OBJECT OF INTERPRETATION.....7

Velychko O.O.

ACTIVE SOVIET LEGISLATION, ADOPTED BY UKRAINIAN PARLIAMENT 14

Yepur M.V.

TRANSIT DEMOCRATIC POLITICAL REGIMEN AS A PHENOMENON
OF THE XXI CENTURY 20

Kozynets O.H., Prykhodko V.O.

STATE AND LAW IN THE DOCTRINE OF Ch.L. MONTESQUIEU 26

Mazur T.V.

LAWMAKING ACTIVITIES OF THE INTERNATIONAL COUNCIL
ON MONUMENTS AND LANDMARKS IN THE PROTECTION
OF THE WORLD CULTURAL HERITAGE.....32

Razmetaeva Yu.S.

E-GOVERNANCE AS A COMPONENT OF DEMOCRACY
IN THE INFORMATION SOCIETY 37

Selikhov D.A.

LENDING TO DOMESTIC AGRICULTURAL GOODS MANUFACTURERS
BY MORTGAGE BANKS THE RUSSIAN EMPIRE AT THE BORDER
OF XIX–XX CENTURIES: COMPARATIVE-LEGAL ANALYSIS 42

Slabko S.M., Lomonosova L.B.

PROBLEMATIC ASPECTS OF DETERMINING
THE METHOD OF LEGAL REGULATION OF THE COMPLEX LAW BRANCH.....47

CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Dzhuska A.V.

HUMAN RIGHT TO LIFE IN THE CONTEXT OF A SAFE ENVIRONMENT
(AS AN EXAMPLE OF UKRAINE) 52

Checherskiy V.I.

LEGISLATIVE ASSIGNMENT OF PUBLIC POLICY AS AN IMPORTANT FACTOR
OF THE IMPLEMENTATION OF HUMAN REPRODUCTIVE RIGHTS.....59

CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Akimova A.O.

THE INHERITANCE CASE: CONCEPTS AND DELIMITATIONS
WITH RELATED CATEGORIES 64

Bayik O.I.

LEGAL BASES OF ACTIVITY THE LAWYER AS PROCEDURAL REPRESENTATIVE:
A MODERN OVERVIEW.....68

Guyvan P.D. SPECIFIC STEPS TO ACHIEVE TIMELINESS OF ENFORCEMENT WITHIN A REASONABLE TIME.....	73
Mysyhyn A.V. THE VIOLATION OF PUBLIC POLICY AS ONE OF THE CRITERIA OF REFUSAL TO RECOGNIZE OR ENFORCE AN ARBITRAL AWARD.....	79
Pohrebniak V.Ya. THE ABILITY OF SUBJECTIVE CIVIL RIGHTS TO LEGAL CIVIL CIRCULATION	84
COMMERCIAL LAW, ECONOMIC-PROCEDURAL LAW	
Kovalyshyn O.R. LIMITED LIABILITY PARTNERSHIP AS AN ALTERNATIVE FORM OF PARTNERSHIPS	89
LABOR LAW; THE RIGHT TO SOCIAL SECURITY	
Mamai V.A. CORRELATION BETWEEN CONCEPTS “LABOR DISPUTE” AND “LABOR CONFLICTS”.....	95
Shlapko T.V., Savenko V.M. PERSPECTIVE DIRECTIONS OF STATE REGULATION OF PALLIATIVE CARE IN UKRAINE	100
LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCE LAW	
Sydorov Ya.O. ACTUAL QUESTIONS OF THE LEGAL ENSURING OF THE SOCIAL PART OF THE STATE’S AGRICULTURAL POLICY	105
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW	
Bernaziuk Ya.O. AUTHORITY OF LOCAL SELF-GOVERNING BODIES FOR APPEALS TO THE ADMINISTRATIVE COURT TO PROTECT THE INTERESTS OF TERRITORIAL COMMUNITIES	112
Bortnyak V.A. CONTROL AS A FUNCTION OF MANAGING THE FINANCIAL ACTIVITY OF THE STATE.....	118
Hretsa Ya.V. LEGAL ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION OF THE SIMPLIFIED SYSTEM OF TAXATION IN TAX PLANNING.....	124
Kravchenko N.M. ANALYSIS OF THEORETICAL PROVISIONS OF THE PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF THE MILITARY-COMBAT ACTIVITY	129
Pasika S.P., Skyba O.S., Horbachuk O.P. SOME ISSUES OF LEGAL REGULATION OF THE PROVISION OF LAND TO OF THE PARTICIPANTS OF MILITARY OPERATIONS	135
Sevruk Yu.G. TOPICAL ISSUES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT FOR THE IMPLEMENTATION OF THE FUNCTION OF REPRESENTATION OF THE INTERESTS OF THE STATE IN COURT BY THE PROSECUTOR’S OFFICE OF UKRAINE.....	142

Tkachuk N.V. THE BASELESSNESS OF THE REQUIREMENTS OF THE CASSATION COMPLAINT AS A BASIS FOR LIMITING ITS ADMISSIBILITY IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS	149
Cherniavska B.V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS IN UKRAINE	155
CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINAL ENFORCEMENT LAW	
Andrushko A.V. CRIMINOLOGICAL PROFILE AND MAIN DIRECTIONS OF PREVENTION OF TRAFFICKING IN CHILDREN COMMITTED BY THEIR PARENTS	162
Oliinyk O.S. COMPARATIVE-LEGAL RESEARCH OF THE HISTORICAL AND CULTURAL BACKGROUND OF THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE CRIMINAL LAW PRINCIPLES AND THE WESTERN COUNTRIES.....	172
Penkova T.I., Heha V.O. CRIMINAL LIABILITY FOR FORCED MARRIAGE	177
CRIMINAL PROCEEDINGS AND CRIMINALISTICS; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIONAL SEARCH ACTIVITY	
Kushpit V.P. CONDUCTING A SEPARATE INVESTIGATIVE (RESEARCH) AND COVERT INVESTIGATIVE (RESEARCH) ACTIONS IN CRIMINAL PROCEEDINGS REGARDING THE ABUSE OF POWER OR OFFICIAL POSITION.....	181
JUDICIAL SYSTEM; PROSECUTOR’S OFFICE AND ADVOCACY	
Dzhaburiiia O.O. ORGANIZATIONAL FORMS OF ADVOCACY: CONCEPTS AND SIGNS	188
LEGAL LIFE	
Kampo V.M. LEONID YUZKOV’S CONSTITUTIONAL DOCTRINE: MODERN VIEW	195
INFORMATION ABOUT AUTHORS	199

Шлапко Т.В.

Сумський державний університет

Савенко В.М.

ТОВ «ВП «ПОЛІСАН»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано законодавство України з питання паліативної допомоги. Висвітлено актуальні проблеми державного регулювання у сфері паліативної допомоги в Україні. Проаналізовано й окреслено недоліки нормативно-правового регулювання паліативної допомоги. Визначено поняття «паліативна допомога», «паліативні хворі», «евтаназія». Окреслено основні ознаки та складники паліативної допомоги. З'ясовано, що евтаназія – це заборонна тема в Україні, вона призводить до смерті пацієнта й має на меті усунення болю і страждань хворого на його прохання. Зроблено висновок, що Україна є цивілізованою та гуманною країною, тому надається паліативна допомога паліативним хворим. Установлено, що основними проблемами розвитку паліативної допомоги є недостатнє фінансування, недосконала нормативно-правова база, недостатня кількість знеболювального й нерозуміння населенням, яку важливу роль виконує ця допомога, а саме проблеми світоглядного та ціннісного, духовного характеру, її ролі й місця в сучасній медицині та суспільстві, а також саме ставлення суспільства до таких хворих. З метою покращення ситуації запропоновано запровадити й удосконалити низку заходів через організаційні механізми державного управління, основними з яких є прийняття єдиного нормативного акта, поінформованість населення, належне фінансування, належна реалізація права особи на паліативну допомогу (забезпечення достатньою кількістю знеболювального, ліжок, фінансовою допомогою тощо), забезпечення можливості участі паліативних хворих і членів їхньої сім'ї, які зіткнулися із цією проблемою, у процесі ухвалення важливих рішень щодо вирішення проблем паліативної допомоги.

Ключові слова: паліативна допомога, паліативний хворий, законодавство у сфері паліативної допомоги, державне регулювання у сфері паліативної допомоги, евтаназія.

Постановка проблеми. Уже протягом багатьох років держава намагається підвищити якість життя, полегшити симптоми і страждання, спричинені серйозними та невиліковними хворобами, пацієнтам.

До цих захворювань належать злоякісні новоутворення, серцево-судинні захворювання, СНІД, туберкульоз тощо. Отже, сьогодні є актуальною тема паліативної допомоги, оскільки саме така допомога є одним із проявів гуманізму та цивілізованого суспільства. Головним у цій сфері діяльності є системний підхід до цього питання та його вирішення. Організація надання паліативної допомоги в Україні потребує належного правового регулювання, тому що це сприятиме подальшому її ефективному функціонуванню та розвитку, тож головним завданням держави в цій сфері є формування адекватної нормативно-правової бази.

У сфері паліативної допомоги є проблеми світоглядного та ціннісного, духовного характеру, її

ролі й місця в сучасній медицині та суспільстві, а також саме ставлення суспільства до невиліковних хворих. Задля вирішення вищезазначеного вбачається за необхідне розробити, впровадити та розвинути механізм надання ефективної паліативної допомоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цим питанням займаються багато науковців, а саме: О. Вольф, Ю. Губський, О. Івченко, С. Крюков, Г.М. Курницька, В. Кулініченко, Л. Сидоренко, Л. Усенко й інші, однак ці наукові роботи не містять комплексного дослідження проблем паліативної допомоги.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення аналізу законодавчих вимог щодо впорядкування діяльності у сфері паліативної допомоги з метою забезпечення балансу інтересів осіб, що її потребують, і визначення перспективних напрямів державного регулювання у сфері паліативної допомоги в Україні.

Відповідно до зазначеної мети, безпосередніми завданнями наукової статті є:

- аналіз законодавства з питань надання паліативної допомоги;
- з'ясування понять «паліативна допомога», «паліативні хворі», «евтаназія»;
- визначення прогалин у сфері розвитку державного регулювання паліативної допомоги та перспектив їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні існує така заборонна тема, як евтаназія, вона переслідується законом і розглядається як порушення права відповідно до абзацу 7 статті 52 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», а саме: «Медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань» [1].

Евтаназія – це будь-яка дія або бездіяльність, що призводить до смерті пацієнта та має на меті усунення болю і страждань невиліковно хворого на його прохання. Тому для забезпечення гідного кінця життя хворого, який страждає на невиліковну хворобу, в Україні запроваджену паліативну допомогу.

Сьогодні в чинному законодавстві України немає чітко визначеного, загальноприйнятого поняття «паліативна допомога», але Всесвітня організація охорони здоров'я визначає, що паліативна допомога – це комплекс медичних, соціальних, психологічних і духовних заходів, спрямованих на поліпшення якості життя людей, що є невиліковно хворими або життєвий прогноз яких є песимістичним, а також членів їхніх сімей [2].

Відповідно до Порядку надання паліативної допомоги від 21.01.2013 № 41, паліативна допомога – це вид медичної допомоги, який дає змогу покращити якість життя паліативного пацієнта й допомогти членам його родини шляхом запобігання стражданню і полегшення страждань невиліковно хворої людини [4].

Паліативний пацієнт (хворий) – пацієнт усіх вікових груп, хвороба якого не піддається лікуванню, спрямованому на одужання [4].

На підставі аналізу чинного законодавства авторами визначено:

1) паліативна допомога – це вид медичної допомоги, що надається паліативному хворому незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального й іноземного походження, віку, сімей-

ного та майнового стану, сімейних обов'язків, місця проживання, членства в професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, на будь-якому етапі хвороби задля полегшення симптомів, зменшення страждань і покращення якості життя паліативного хворого та членів його сім'ї.

Основні ознаки та складники паліативної допомоги:

- полегшення болю й інших симптомів невиліковної прогресуючої хвороби;
- психологічна підтримка паліативних хворих і їхніх близьких, соціальна допомога родинам паліативних хворих;
- духовний супровід паліативних хворих з урахуванням їхніх релігійних переконань і потреб;
- забезпечення максимально можливого врахування потреб і побажань хворих із невиліковними захворюваннями;
- надання підтримки й реабілітаційних заходів, які допомагають вести максимально активне соціальне життя;
- забезпечення максимально можливої якості життя й гідності паліативних хворих;

2) паліативні хворі – це особи незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального й іноземного походження, віку, сімейного та майнового стану, сімейних обов'язків, місця проживання, членства в професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, які страждають на важкі прогресуючі хвороби, що супроводжуються хронічним больовим синдромом, тяжким розладом функцій органів і систем, потребують кваліфікованої медичної допомоги та догляду, психологічної, духовної, моральної, соціальної підтримки.

Сьогодні паліативна допомога врегульована в таких нормативно-правових актах України, як Конституція України [3], Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [1], Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію паліативної допомоги в Україні» [4], яким затверджено Порядок надання паліативної допомоги та Перелік медичних показань для надання паліативної допомоги, а також накази Міністерства охорони здоров'я України: «Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і вироби медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання,

обліку та знищення рецептурних бланків» [5], «Про затвердження Клінічного протоколу надання паліативної допомоги, симптоматичної та патогенетичної терапії хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД» [6], «Про затвердження дев'ятого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності» [7]; постанови Кабінету Міністрів України: «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань» [8], «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я» [9].

Дієві заходи та способи допомоги тяжкохворим і членам їхніх сімей, на жаль, залишаються тільки на папері чи взагалі відсутні або малорозвинені.

Актуальною проблемою паліативної допомоги на сучасному етапі розвитку також є недостатнє фінансування. Можемо розглянути на прикладі м. Сум. З розрахунку на населення потреба в ліжках паліативної допомоги – понад 100 ліжок, а фактично є до 30 ліжок. У Сумській області щороку на паліативну допомогу потребує понад 12 тис. осіб [10, с. 5]. Тому потрібно забезпечити фінансування цієї сфери з різних джерел і в належних обсягах.

Натепер, проаналізувавши статистичні дані за 2018–2019 роки, можемо констатувати низьку активність громадських і благодійних організацій щодо участі в реалізації завдань паліативної допомоги та догляду: з 10 таких організацій фактично фінансує 4. Для реалізації завдань паліативної допомоги та догляду необхідним видається створення механізму для залучення таких організацій задля додаткового фінансування цієї сфери діяльності.

Наступним фактором, на який хотілося б звернути увагу, є низький рівень кваліфікації медичних працівників. Зміні такої тенденції в цьому випадку сприятимуть: 1) підвищення вимог для підтвердження кваліфікації, які вже існують сьогодні, тобто необхідно організувати спеціальні додаткові курси, що включатимуть усі проблемні питання, які є актуальними нині, з обов'язковим складанням іспиту; 2) запровадження ефективної системи навчання, тобто бажаним є розроблення й запровадження в навчальний процес дисципліни, яка й буде називатися «паліативна допомога як ознака гуманності» з обов'язковим екзамenom і проходженням практики в спеціалізованих закладах у цій сфері діяльності.

Якщо брати до уваги якість наданих послуг, то сьогодні рівень таких послуг паліативним хворим дуже низький. Про це свідчить недостатня кількість працівників у сфері паліативної допомоги, недостатній рівень духовно-морального виховання людей на основі цінностей любові, милосердя, співчуття до ближнього та рівень практичного втілення цих цінностей під час надання допомоги особам, які страждають на невиліковну хворобу, та їхнім близьким. Цю проблему можна вирішити шляхом створення мотивації та додаткового заохочення кадрів, розроблення й запровадження спеціальних курсів, які передбачають проходження занять із психологом для працівників перед прийняттям їх на роботу задля уникнення некваліфікованого персоналу, що не вміє та не хоче розуміти всю специфіку цієї сфери діяльності, в тому числі співчувати паліативним хворим під час надання такої необхідної для них допомоги, а для самих хворих – психологічної підтримки та груп взаємодопомоги.

Нормативно-правова база відіграє важливу роль у регулюванні цієї сфери, але є недосконалою. Якщо робити детальний аналіз, то стаття 49 Конституції України закріплює, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу й медичне страхування, тобто встановлює та забезпечує безоплатно стаціонарним хворим надання такої допомоги [3], а Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначає гарантії держави щодо надання паліативної допомоги в повному обсязі на безоплатній основі та визначає як вид медичної допомоги, але має прогалину – ні слова про фармацевтичний складник [1]. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію паліативної допомоги в Україні» затверджує перелік медичних показань для надання паліативної допомоги, визначає деякі поняття й порядок надання такої допомоги, однак як недолік не містить переліку за визначеними нозологіями [4]. Тому необхідно запровадити вичерпний перелік нозологічних форм і стадій для такої допомоги. Вирішенню цієї проблеми сприятиме розроблення та кодифікація єдиного нормативно-правового акта з чітким визначенням класифікацій паліативної допомоги й іншими важливими нюансами, які ми обговорюємо в статті.

Вагомим фактором для ефективного розвитку паліативної допомоги є поінформованість населення, органів державної влади, органів місцевого самоврядування з питань, що стосуються цієї сфери, але цей показник є недостатнім. Потрібно розповсюдити поінформування громадськості з актуальних питань, які пов'язані з наданням

паліативної допомоги, у тому числі короткі соціальні реклами на телебаченні, статті в ЗМІ, організувати конференції, семінари, вебінари тощо.

Ще однією не менш важливою є проблема адекватного знеболювання, тобто недостатня кількість знеболювальних препаратів. Бар'єри доступу до опіоїдних анальгетиків в Україні подолано завдяки Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я» від 13.05.2013 р. № 333, але їх обсяг залишається недостатнім для задоволення потреб пацієнтів [9]. Результати вибіркового опитування, проведеного правозахисними організаціями, свідчать про те, що очікувані показники успішного знеболювання для 80–90% осіб, що цього потребують, ще не досягнуті, лише 5–14% пацієнтів отримують знеболення в належній кількості. За оцінками експертів, потреба в цій допомозі в Україні задоволена лише на 15% [11, с. 43]. Але й тут іде мова про стаціонарних хворих, ані слова про паліативних хворих, які потребують знеболювання вдома. Отже, проблема доступу до знеболювальних та інших потрібних препаратів, щоб полегшити життя таких осіб, до кінця не вирішена.

Й останнє, на що варто звернути увагу, – це хаотичність надання паліативної допомоги, тобто немає системності в організації такої допомоги.

Висновки. Отже, на нашу думку, уважаємо за доцільне виділити сім дієвих етапів удосконалення цієї сфери допомоги через організаційні механізми державного регулювання:

1. Розробити єдиний нормативно-правовий акт, а саме: Закон України «Про паліативну допомогу», у якому буде зазначено правовий статус паліативного хворого, порядок надання допомоги, визначено поняття «паліативна допомога», інші ключові поняття, що стосуються цієї сфери, та обов'язково вичерпний перелік нозологічних форм і стадій тощо.

2. Урегулювати доступність знеболювальних та інших медичних препаратів, яких потребують паліативні хворі, через спеціальний дозвільний нормативно-правовий акт із вичерпним переліком цих препаратів і за визначеними нозологіями.

3. Удосконалити стандартизацію різних послуг цієї сфери діяльності: прописати більш жорсткі норми прийому працівників цієї сфери, вимоги надання та ліцензування суб'єктів, які надаватимуть ці послуги.

4. Забезпечити належне фінансування з різних джерел у належних обсягах.

5. Реалізувати можливість участі паліативних хворих у процесі ухвалення важливих рішень у вирішенні проблем паліативної допомоги шляхом голосування в електронному вигляді із зазначенням недоліків і побажань осіб, членів їхніх сімей, які зітнулися із цією проблемою та потребують допомоги.

6. Організувати інформування державою через відповідні організації, населення про сферу надання паліативної допомоги через ЗМІ, соціальні реклами на телебаченні тощо.

7. Налагодити належне навчання, підготовку, перепідготовку медичного персоналу в цій сфері.

Список літератури:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 01.01.2019 № 2801-XII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
2. Визначення паліативної допомоги Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/>.
3. Конституція України від 21.02.2019 № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4324>.
4. Про організацію паліативної допомоги в Україні : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2013 № 41 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0229-13>.
5. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.07.2005 № 360 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05>.
6. Про затвердження Клінічного протоколу надання паліативної допомоги, симптоматичної та патогенетичної терапії хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.07.2007 № 368 / Міністерство охорони здоров'я України. URL: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070703_368.html.
7. Про затвердження дев'ятого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.04.2017 № 363 / Міністерство охорони здоров'я України. URL: http://old.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20170403_363.html.

8. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.07.1998 № 1303 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF>.

9. Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.2013 № 333 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2013-%D0%BF>.

10. Обласна програма розвитку паліативної допомоги на 2018–2020 роки : Рішення обласної ради сьомого скликання від 02.03.2018. м. Суми. Суми, 2018. 20 с.

11. Курницька Г.М. Стратегія розвитку паліативної допомоги в Україні на період 2027 року. *Медсестринство*. 2018. № 2. С. 42–45.

Shlapko T.V., Savenko V.M. PERSPECTIVE DIRECTIONS OF STATE REGULATION OF PALLIATIVE CARE IN UKRAINE

There is analyzed the legislation of Ukraine palliative care in the article. The topical issues of state regulation in palliative care of Ukraine are highlighted in the article also. The shortcomings of the regulatory regulation of palliative care are analyzed and outlined by authors. There are defined the concepts of “palliative care”, “palliative patients”, “euthanasia” in the research. The main features and components of palliative care are outlined in the article. The author also found that euthanasia is a prohibitive topic in Ukraine, it leads to the death of a patient and aims to eliminate the pain and suffering of the patient at his request. It is concluded that Ukraine is a civilized and humane country, so palliative care is provided to palliative patients. It is established that the main problems of palliative care development are insufficient funding, inadequate regulatory framework, insufficient amount of pain medication. The problem is also insufficient understanding of the population of Ukraine about the important role of this assistance, namely: problems of ideological and value, spiritual character, its role and place in modern medicine and society, as well as the society’s attitude to such patients. In order to improve the situation, it is proposed to introduce and improve a number of measures through organizational mechanisms of public administration, the main of which are: adoption of a single regulatory act, information work with the population of Ukraine on the importance of palliative care, adequate financing of this branch of medicine, proper exercise of the person’s right to palliative care (providing sufficient pain medication, beds, financial assistance, etc.), providing the opportunity for the participation of palliative patients and their family members.

Key words: *palliative care, palliative patient, legislation in palliative care, state regulation in palliative care, euthanasia.*

Науковий журнал

**ВЧЕНІ ЗАПИСКИ
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИ-
ТЕТУ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Серія: Юридичні науки

Том 31 (70) № 1 2020

Коректура • *Н. Пирог*

Комп'ютерна верстка • *Ю. Семенченко*

Адреса редакції:

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

м. Київ, вул. Джона Маккейна, 33

Електронна пошта: editor@juris.vernadskyjournals.in.ua

Сторінка журналу: www.juris.vernadskyjournals.in.ua

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Цифровий друк. Обл.-вид. арк. 21,75. Ум.-друк. арк. 24,41. Зам. № 0320/81

Підписано до друку 06.03.2020. Наклад 150 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

73021, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а

Телефон +38 (0552) 39 95 80,

+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.